

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри таксації лісу та
лісового менеджменту

_____ Андрій БІЛОУС
“ ____ ” _____ 20_ р.

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: Аналіз господарської діяльності Черкаського надлісництва філії
«Центральний лісовий офіс» ДП «Ліси України»**

Спеціальність 205 «Лісове господарство»

Гарант освітньої програми

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент _____ Наталія ПУЗРІНА

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент _____ Олександр БАЛА

Виконав _____ Владислав КОЛОСОВСЬКИЙ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ННІ Лісового і садово-паркового господарства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри таксації лісу та
лісового менеджменту

Д.с.-г.н. _____ Андрій БІЛОУС
_____ 20__ року

ЗАВДАННЯ

на виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи студенту

Колосовському Владиславу Артемовичу

Спеціальність 205 «Лісове господарство»

Тема бакалаврської кваліфікаційної роботи «**Аналіз господарської діяльності
Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс»**

затверджена наказом ректора НУБіП України від 22.11.2024 р. № 2087«С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру «01» червня 2025 р.

Вихідні дані до написання бакалаврської кваліфікаційної роботи: пояснювальна записка до проекту організації і розвитку підприємства, матеріали річної фінансової звітності за 3-4 останні роки діяльності підприємства, звіт з економічної діяльності підприємства.

Перелік питань які потрібно розробити:

- 1) Теоретичні основи економічного аналізу підприємств;
- 2) Методика та показники дослідження господарської діяльності підприємств;
- 3) Аналіз господарської діяльності Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс»

Перелік графічних документів (за потреби) –

Дата видачі завдання «__» _____ 20__ р.

Керівник бакалаврської

кваліфікаційної роботи _____ Олександр БАЛА

Завдання прийняв

до виконання _____ Владислав КОЛОСОВСЬКИЙ

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Значення економічного аналізу та його роль в управлінні підприємством	7
1.2. Види економічного аналізу	10
1.3. Метод та методика економічного аналізу	13
РОЗДІЛ 2 ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ ТА ОБ'ЄКТУ ДОСЛІДЖЕНЬ	17
2.1. Методи аналізу діяльності підприємств	17
2.2. Організація та інформаційне забезпечення економічного аналізу	20
2.3. Інформаційна база аналізу діяльності підприємства	22
2.4. Місцезнаходження підприємства	23
2.5. Основні галузі народного господарства в районі розташування підприємства	24
2.6. Характеристика лісового фонду підприємства	25
2.7. Аналіз виробничої потужності	28
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРКАСЬКОГО НАДЛІСНИЦТВА ФІЛІЇ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС»	34
3.1. Характеристика показників ефективності використання виробничих засобів підприємства	34
3.2. Характеристика оборотних коштів та показників їх використання	44
ВИСНОВОК	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТКИ.....	55

РЕФЕРАТ

В першому розділі розкрито значення економічного аналізу та його роль в управлінні підприємством. Розкрито зміст економічного аналізу та висвітлено його структуру та ключові етапи. Визначено що під час здійснення економічного аналізу виконуються три головні функції такі як оцінювальна, діагностична та пошукова функція. Розкрив види економічного аналізу які поділяються за періодичністю проведення, за аспектами дослідження, за охопленням досліджуваних питань, за шириною вивчення та за іншими видами.

В другому розділі показано, що методи економічного аналізу розділяються на формалізовані та неформалізовані. Формалізовані складаються з 6 методів, а неформалізовані з 5. Представлена організація та інформаційне забезпечення економічного аналізу та інформаційна база аналізу діяльності підприємства. Значна частина розділу присвячена Черкаському надлісництву філії «Центральний лісовий офіс», а саме місцезнаходження підприємства, структура, основні галузі народного господарства, характеристика лісового фонду та аналіз виробничої потужності.

Третій розділ присвячений аналізу господарської діяльності Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс», а саме наведено характеристику показників ефективності використання виробничих засобів та провів характеристику оборотних коштів та показників їх використання.

Загальний обсяг бакалаврської кваліфікаційної роботи складається із 55 сторінок та додатків, у додатках надано основні документи фінансової звітності підприємства за останні 3 роки діяльності, які були використанні для досліджень. Робота містить 11 таблиць та 8 рисунків, список використаних джерел складає 32 посилання.

Ключові слова: економічний аналіз, основні засоби, звітність підприємства, коефіцієнти, оборотні засоби.

ВСТУП

В умовах нестабільної економіки українські підприємства часто стикаються з проблемою неефективного управління фінансами. Оскільки фінансові ресурси є ключовими для розвитку, важливо ретельно оцінювати їх обсяг і структуру. Для цього необхідно проводити якісний аналіз фінансового та господарського стану компанії.

В умовах ринкової економіки компанії стають незалежними та несуть повну відповідальність за результати своєї діяльності перед власниками, працівниками, банками та кредиторами. Щоб вижити та процвітати, підприємства повинні постійно підвищувати ефективність виробництва, покращувати конкурентоспроможність своїх товарів і послуг, використовуючи новітні технології та методи управління. Для цього керівництву необхідно вміти проводити глибокий аналіз як власного фінансового та господарського стану, так і стану потенційних конкурентів.

Фінансовий аналіз це ключовий інструмент для розуміння реального стану бізнесу через дослідження його доходів, витрат, активів та капіталу. На основі цього аналізу керівники роблять висновки, розробляють фінансові плани та приймають важливі управлінські рішення, що стосуються управління запасами, дебіторською та кредиторською заборгованістю, оптимізації витрат і ціноутворення. Тому регулярний аналіз ключових фінансових показників є необхідним для чіткого розуміння поточної ситуації в компанії.

Лісова промисловість нашої країни залишається однією з небагатьох галузей, яка не лише не знизилася темпи розвитку, а й протягом останніх десятиліть забезпечує стабільну діяльність своїх підприємств. На сучасному етапі розвитку держави лісова галузь не може залишатися осторонь загальнодержавних викликів.

Раціональне використання лісових ресурсів передбачає:

- Організація реалізації заготовленої деревини на конкурсній основі за допомогою проведення аукціонів і торгів для здобування прозорого ринку деревини;
- Створення конкурентного середовища для надання послуг у лісовому господарстві приватними компаніями та підприємцями;
- Розгляд заготівлі деревини як фінального етапу ведення лісового господарства;
- Запровадження системи контролю для проходження лісопродукції для захисту ринку від незаконно заготовленої деревини.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс»

Предметом дослідження є господарська діяльність підприємства та річна звітна фінансова документація.

Метою дослідження є дослідження господарської діяльності Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс»

Основним завданням оцінки господарської діяльності підприємства є аналіз минулих результатів роботи, виявлення факторів які вплинули на такі результати і визначити, які фактори вплинули позитивно а які негативно на кінцеві результати роботи підприємства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Значення економічного аналізу та його роль в управлінні підприємством

Економічний аналіз в нинішній час розглядають як фактор, що є важливим для забезпечення ефективних форм в управлінні виробництвом. За допомогою в сфері планування вирізняють напрям, роль і зміст діяльності підприємства, що впливатиме на процеси прийняття фінансових та інтенсивних рішень, що несе за собою систематизацію й узагальнення інформації, необхідної для контролю та управлінні виробництвом.

В управлінні підприємством потрібно мати певне уявлення про тенденції та характер змін, для вмілого виконання плану з результатами господарської роботи що відбуваються в діяльності підприємства. Правильному розумінню інформації сприяє економічний аналіз. Початкова інформація проходить аналітичну обробку у процесі аналізу така як здійснення порівняння досягнутих результатів за минулі періоди; визначають вплив різних факторів на результат продуктивних показників; виявляють помилки та різні недоліки. Управлінські рішення розробляються і обґрунтовуються на базі результатів аналізу. Економічний аналіз слугує підґрунтям для прийняття рішень і здійснення дій, обґрунтовуючи їхню доцільність. Він є фундаментом наукового управління виробництвом, сприяючи підвищенню його об'єктивності та ефективності.

Засобом обґрунтування планів та контролю виконання є економічний аналіз. Аналізом результатів діяльності підприємства починається та закінчується планування. Він сприяє більш обґрунтованому підходу до процесу планування.

Аналіз відіграє ключову роль у виявленні та використанні потенціалу для підвищення ефективності виробництва. Він допомагає раціонально

використовувати ресурси, знаходити та впроваджувати найкращі практики, оптимізувати організацію праці, впроваджувати новітні технічні та технологічні рішення, а також уникати зайвих витрат.

Таким чином, економічний аналіз є важливим елементом системи управління виробництвом, ефективним інструментом для виявлення внутрішніх резервів підприємства та підґрунтям для розробки обґрунтованих планів і прийняття управлінських рішень.

Економічний аналіз є комплексною системою знань, спрямовану на вивчення причинно-наслідкових зв'язків, що визначають динаміку та еволюцію економічних процесів і явищ. Він включає в себе обґрунтування вибору ділових партнерів, аналіз зовнішнього економічного контексту та ринкових змін, оцінку підприємницьких ризиків, дослідження внутрішніх економічних процесів, розробку бізнес-планів та їх об'єктивну оцінку. Крім того, економічний аналіз передбачає кількісне та якісне оцінювання як суб'єктивних, так і об'єктивних факторів, виявлення взаємозв'язків і пропорцій господарського розвитку, пошук внутрішніх резервів та розробку стратегій для їх ефективного використання з метою формування аналітичної бази для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Змістом економічного аналізу є взаємопов'язане і комплексне дослідження явищ і процесів господарської діяльності підприємств і їхніх підрозділів. На основі такого дослідження визначаються відповідні взаємозв'язки й тенденції розвитку, що дозволяє обґрунтовувати та оцінювати ефективність управлінських рішень.

Структура економічного аналізу включає такі ключові етапи:

- визначення мети аналізу;
- формулювання та узгодження основних цілей і завдань, встановлення термінів виконання та визначення потреби у фахівцях-аналітиках;

- оцінка поточної ситуації, дослідження взаємозв'язків об'єкта аналізу, визначення сили та спрямованості впливу окремих факторів, а також оцінка ключових економічних показників діяльності об'єкта;
- аналіз умов, що сприяють або перешкоджають досягненню проміжних і кінцевих результатів, пошук можливих шляхів вирішення проблеми та їх порівняння;
- розробка одного або кількох варіантів остаточних рішень.

Тому під час здійснення економічного аналізу виконуються три головні його функції: оцінювальна функція являє собою встановлення відповідності поточного стану економічної системи заданим цілям її функціонування та наявним можливостям розвитку, діагностична функція аналізує зміни в економічній системі, визначає їхні причини і наслідки як у кількісному, так і якісному вимірі, а також проводить оцінку впливу окремих показників на ці зміни, остання пошукова функція виявляє невикористані ресурси та потенційні можливості для трансформації й розвитку економічної системи, а також обґрунтовує шляхи і механізми їх ефективного використання. [1]

Економічний аналіз в системі управління підприємством відіграє важливу роль для перетворення складних економічних даних на зрозумілу та корисну інформацію, необхідну для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Головна мета аналізу полягає у встановленні причинно-наслідкових зв'язків між результатами діяльності підприємства та факторами, що можуть вплинути на них у майбутньому. Отже, економічний аналіз дозволяє здійснити комплексну оцінку попередніх подій, виявити фактори, що спричинили їх виникнення, та сформувати повну інформаційну основу для прийняття обґрунтованих і результативних управлінських рішень. [2]

Аналіз здійснюється не лише для виявлення фактів і оцінки досягнутих результатів, а й з метою виявлення недоліків, помилок та забезпечення швидкого реагування на динаміку виробничих процесів. Економічний, як і фінансовий аналіз, виступає важливою складовою системи управління, ефективним

інструментом виявлення внутрішньогосподарських резервів, базою для формування обґрунтованих управлінських рішень і засобом контролю за їх реалізацією.

1.2. Види економічного аналізу

Економічний аналіз є важливим елементом у системі управління виробництвом, дієвий засіб виявлення внутрішніх невикористаних резервів, основа для вироблення оптимальних управлінських рішень щодо успішної діяльності в умовах ринку.

Предметом економічного аналізу є вивчення сукупності економічних, фінансових, кредитних, юридичних, політичних, соціальних відносин і діяльності людей по організації і управлінню виробництвом, що розглядається в тісному взаємозв'язку з технічною стороною виробництва та економічною політикою держави на даному етапі її розвитку.

Види економічного аналізу:

За періодичністю проведення є 3 види попередній; оперативний (поточний); наступний (ретроспективний)

Перспективний (попередній, прогнозний) аналіз передуює ухваленню управлінських рішень, його мета полягає у вивченні явищ та процесів з погляду в майбутнє, включаючи перспективи зростання, прогнозування результатів діяльності, виконання домовленостей та завдань, а також попередження небажаних наслідків.

Оперативний ситуаційний аналіз, він є найбільш активним та проводиться в процесі виробництва або відразу після здійснення господарських операцій чи змін ситуації і за підсумками якого оперативно приймають відповідні управлінські рішення.

Ретроспективний (наступний, подальший, підсумковий) аналіз проводиться після закінчення господарського циклу робіт. Завдяки цьому виду

аналізу можна детально вивчити економіку підприємства та виявити чинники впливу, резерви, недоліки, але після закінчення процесу виробництва.

За аспектами дослідження є фінансово-економічний; техніко-економічний; функціонально-вартісний.

Фінансово-економічний аналіз здійснюється фінансовими підрозділами підприємства, державними фінансовими установами та банківськими структурами. Основна увага приділяється дослідженню фінансових результатів діяльності підприємства, а саме: прибутковості, рентабельності, виконанню фінансового плану, ефективності використання власного та позикового капіталу, зміцнення фінансової стійкості та платоспроможності.

Техніко-економічний аналіз проводиться технічними службами підприємства такими як відділи головного інженера, головного технолога, головного енергетика та інші. Він досліджує взаємозв'язок технічних та економічних процесів та їх вплив на кінцевий результат діяльності.

Функціонально-вартісний аналіз вивчає функції виробів або процесів, які виконує об'єкт, і зорієнтований на оптимальні методи їх реалізації на кожній стадії життєвого циклу виробу. Головна мета цього методу – виявити і усунути зайві витрати, шляхом ліквідації непотрібних елементів, деталей, заміни матеріалів.

За охопленням досліджуваних питань поділяється на комплексний і тематичний вид аналізу.

Комплексний аналіз охоплює всю діяльність підприємства з метою об'єктивного оцінювання досягнутих економічних результатів, організаційно-технічного розвитку і рівня використання виробничих ресурсів.

Тематичний (цільовий) аналіз передбачає дослідження окремих найбільш актуальних на даний час аспектів діяльності.

За шириною вивчення резервів поділяють на внутрішньозаводські та порівняльні аналізи.

Порівняльний аналіз використовують для оцінки виконання завдань та договірних зобов'язань, прогнозованих показників.

А також є інші види аналізу такі як:

Факторний аналіз який спрямований на визначення ступеня впливу окремих чинників на показники діяльності підприємства.

Внутрішній аналіз проводиться безпосередньо на підприємстві з спеціалізованими підрозділами з метою ефективного управління виробничими, комерційними та фінансовими процесами.

Зовнішній аналіз проводиться вищими органами підприємства, фінансовими установами, банками, акціонерами, інвесторами.

Внутрішньогосподарський аналіз зосереджується на дослідженні тільки досліджуваного підприємства та його структурних підрозділів.

Міжгосподарський аналіз дає можливість порівняти результати діяльності кількох підприємств, що сприяє виявленню їхніх недоліків, внутрішніх резервів, а також передового досвіду, забезпечуючи більш об'єктивну оцінку ефективності роботи цих підприємств.

Статистико-економічний аналіз досліджує загальні закономірності та тенденції розвитку, масові явища і процеси для загальної оцінки діяльності, здійснення контролю та визначення ключових напрямів подальшого розвитку. Цей вид аналізу проводиться статистичними органами.

Аудиторський (бухгалтерський) аналіз являє собою експертну діагностику фінансового стану підприємства. Він здійснюється аудиторами або аудиторськими компаніями для оцінки фінансової стійкості підприємства, його платоспроможності, прогнозування фінансового стану, уникнення банкрутства.

Соціально-економічний аналіз проводиться економічними службами, соціологічними лабораторіями та статистичними установами для вивчення взаємозв'язку соціальних та економічних процесів, їх взаємозалежності а також впливу на результати господарської діяльності.

Економіко-екологічний аналіз вивчає взаємозв'язок економічних та екологічних процесів, зв'язки природи і людини, та витрати пов'язані зі збереженням та вдосконаленням навколишнього середовища.

Економіко-математичний аналіз допомагає визначити найкращий спосіб використання виробничих ресурсів для прийняття оптимальних управлінських рішень [12, 22].

Маркетинговий аналіз здійснюється відділами маркетингу підприємства для дослідження ринків збуту продукції, її конкурентоспроможності, попиту та пропозиції, комерційного ризику та цінової політики.

Маржинальний аналіз це метод для оцінки та обґрунтування ефективності управлінських рішень у сфері бізнесу.

Стохастичний (дисперсійний, кореляційний, компонентний) аналіз застосується для дослідження залежностей між різними явищами і процесами господарської діяльності підприємств.

Управлінський аналіз є невід'ємною частиною управлінського обліку і забезпечує керівництво підприємства аналітичними даними, яка використовується для розроблення та прийняття найбільш ефективних управлінських рішень.

Фінансовий аналіз будучи частиною фінансового обліку забезпечує зовнішніх користувачів інформацією про підприємство.

Економічний аналіз тісно переплітається з багатьма науковими дисциплінами, включаючи математику, економічну теорію, статистику, фінанси, економіку підприємства, менеджмент, маркетинг, бухгалтерський облік та інші.
[3]

1.3. Метод та методика економічного аналізу

Методом економічного аналізу називають комплексний підхід до дослідження господарської діяльності підприємства, що втілюється в його методиці. Це спосіб систематизованого та взаємопов'язаного вивчення, кількісного визначення та узагальнення впливу різних факторів на виконання бізнес-цілей і динаміку розвитку підприємства. Його метою є виявлення можливостей для підвищення ефективності та якості роботи шляхом

застосування спеціальних аналітичних інструментів до показників, що відображають діяльність підприємства.

До головних категорій економічного аналізу належать фактори, резерви, моделі, результативні показники, відсотки, дисконт, фінансовий результат, капітал, зобов'язання, активи, грошовий потік, леверидж та інші.

Принципи економічного аналізу визначають процедурні аспекти його методики [23, 26, 30].

Основним елементом методу економічного аналізу виступає його науковий інструментарій (апарат), який є сукупністю загальнонаукових та специфічних способів та прийомів дослідження основної діяльності підприємств.

Метод аналізу має свої характерні риси, до яких належать:

- застосування системи показників для оцінки діяльності підприємства;
- аналіз причин змін у показниках;
- встановлення та оцінювання взаємозв'язків і залежностей між показниками за допомогою спеціальних методів.

Метод реалізується за допомогою методики. Під загальною методикою мається на увазі система досліджень що застосовується однаково під час вивчення різних об'єктів економічного аналізу в різних сферах економіки.

Методикою економічного аналізу є система аналітичних способів і правил дослідження економіки підприємства, що узгоджуються з метою аналізу. Методика як сукупність прийомів, правил і способів для ефективного виконання певної роботи є конкретною [7, 10, 25].

Інакше кажучи, методика економічного аналізу – це сукупність методологічних рекомендацій і вказівок щодо проведення аналітичних досліджень. Ретельне дослідження послідовності проведення комплексного аналізу господарської діяльності підприємства дає змогу виділити такі основні етапи [8, 12, 27, 28]:

- визначення об'єктів, цілей і завдань аналізу, складання плану його проведення;
- формування системи показників для оцінки об'єкта аналізу;
- збір і перевірка інформаційних даних;
- здійснення порівняння показників (фактичних з плановими, фактичних за кілька років тощо);
- виявлення факторів та оцінка їхнього впливу на результати діяльності підприємства;
- пошук невикористаних можливостей для підвищення ефективності виробництва;
- аналіз результатів діяльності підприємства та розробка рекомендацій щодо використання виявлених резервів.

У сфері економічного аналізу виокремлюють два ключові аспекти: його розуміння як наукового методу та як сукупності дослідницьких прийомів. Необхідно чітко розрізняти ці категорії з огляду на їхню суть та економічне значення. Застосування методу в якості прийому забезпечує отримання кількісних значень, що відображають динаміку економічних процесів та їх взаємозумовленість. Натомість, метод економічного аналізу як наукова дисципліна охоплює комплексний процес вивчення господарської діяльності, що об'єднує різноманітні методи та способи дослідження, та визначає загальні підходи до аналізу економічних об'єктів.

Висновки.

В даному розділі відкривається суть економічного аналізу та його роль в управлінні підприємством, де він відіграє велике значення у виявленні та використанні потенціалу для підвищення ефективності виробництва та допомагає раціонально використовувати ресурси, знаходити та впроваджувати найкращі практики, оптимізувати організацію праці, впроваджувати новітні технічні та технологічні рішення.

Розкривається структура економічного аналізу та його ключові етапи. Також представляються види економічного аналізу за різними типами, а саме за періодичністю проведення, за аспектами дослідження, за охопленням досліджуваних питань, за шириною вивчення резервів, та інші. Демонструються методи та методика економічного аналізу.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ ТА ОБ'ЄКТУ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Методи аналізу діяльності підприємств

Науковий апарат фінансового аналізу – це сукупність засобів загальнонаукових досліджень діяльності суб'єктів господарювання. До таких принципів фінансового аналізу, що регулюють процедуру його методології і методик, належать системність, комплексність, регулярність, послідовність, об'єктивність та ін. [7].

У фінансовому аналізі застосовують різноманітні методи економічних досліджень. Класифікацію методів економічного аналізу наведено на рис. 2.1 [8, 11, 14, 20].

Методи економічного аналізу, що зараз використовуються можна розділити на формалізовані та неформалізовані (тобто загальновідомі, тому не потребують коментарів). До формалізованих належать такі методи:

1. Класичні підходи до аналізу господарської діяльності та фінансового аналізу – ланцюгових постановок, диференціальний, балансовий, арифметичних різниць, інтегральний, відсоткових чисел, простих та складних відсотків, логарифмічний, дисконтування.

2. Традиційні методичні підходи економічної статистики – групування, графічний, середніх та відносних величин, індексний, елементарні методи обробки показників у часі.

3. Методи статистичного виявлення та вивчення залежностей – дисперсійний, кореляційний, факторний, дискримінантний, регресійний, коваріаційний аналізи та ін.

4. Економетричні методи – матричні, теорії міжгалузевого балансу.

5. Методи економічної кібернетики і оптимізаційного програмування – динамічного, системного аналізу, лінійного, нелінійного програмування та ін.

6. Методи дослідження операцій і теорій прийняття рішень – теорії графів, ігор, масового обслуговування, мережевого планування і управління.

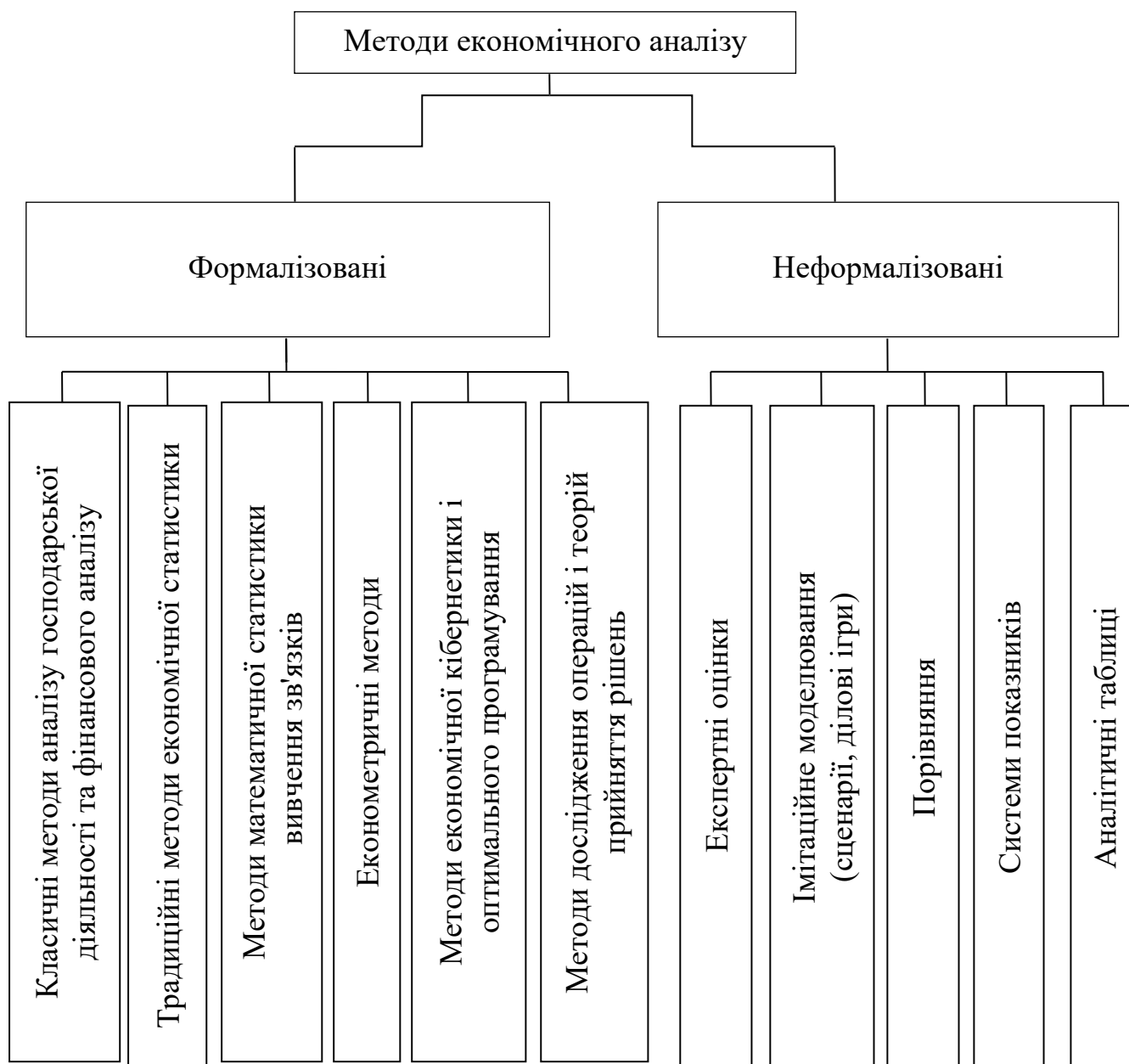

Рис. 2.1. Класифікація методів економічного аналізу

За ознакою предмета методи та прийоми економічного аналізу поділяють на наступні: аналізи вертикальний, горизонтальний та аналіз відносних показників (коефіцієнтів).

Вертикальний аналіз передбачає представлення структури досліджуваного об'єкта у вигляді відносних показників (у відсотках), наприклад, структури активів, пасивів, прибутку від основної діяльності, операційних витрат тощо.

Застосування вертикального аналізу дає змогу порівнювати відносні показники між підприємствами, навіть якщо вони значно відрізняються за обсягами виробництва чи обсягами використаних фінансових ресурсів. Крім того, вертикальний аналіз знижує вплив інфляції на вартісні дані.

Горизонтальний аналіз полягає у вивченні змін фінансових показників у динаміці, з розрахунком їх абсолютних значень і відносних відхилень.

Обидва методи – горизонтальний і вертикальний аналіз – взаємодоповнюють один одного. У практичній діяльності часто використовують порівняльні таблиці, які одночасно включають елементи обох видів аналізу.

Аналіз відносних показників. Відомо понад 200 різноманітних відносних показників, які можна розраховувати на основі фінансової звітності підприємства. Досвід показує, що декілька правильно розрахованих коефіцієнтів містять усю потрібну інформацію. Розрахунок кожного коефіцієнта чітко визначено метою проведеного аналізу. Тому до здійснення останнього необхідно з'ясувати, з якою метою він виконується, його ціль та регламентовані або рекомендовані кількісні значення.

Необхідність і доцільність застосування аналітичних коефіцієнтів зумовлюються:

- стандартністю подання вихідних даних (форми фінансової звітності);
- прагненням мінімізувати вплив показника інфляції;
- можливістю порівняння показників у часі та просторі, тобто між підприємствами однієї галузі, а за деякими показниками і за різними галузями (наприклад, за групою показників, що свідчать про становище підприємства на ринку цінних паперів);
- формалізацією розрахунків і можливістю застосування комп'ютерних програм;

- можливістю визначення узагальнюючого показника фінансового стану і за цим критерієм – рейтингу підприємств.

2.2. Організація та інформаційне забезпечення економічного аналізу

Для забезпечення високої якості економічного аналізу діяльності підприємства важливою передумовою є чітка та продумана організація всього аналітичного процесу. Однією з ключових умов є здатність аналітика глибоко розуміти суть господарських операцій, які були відображені в системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також вміння відтворити послідовність дій, виконаних бухгалтерською службою підприємства. Це дає змогу повніше оцінити реальний економічний стан суб'єкта господарювання та виявити причинно-наслідкові зв'язки між окремими подіями й результатами.

Економічний аналіз займає проміжне, але надзвичайно важливе місце в управлінському циклі, оскільки є сполучною ланкою між збором фактичних даних і прийняттям обґрунтованих управлінських рішень. Відповідно, комплексність, глибина та ефективність аналітичного процесу безпосередньо залежать від якості, достовірності та повноти використаної інформації. Чим ширший і різноманітніший інформаційний масив, тим більш точними та обґрунтованими будуть результати аналізу.

При цьому економічний аналіз не лише використовує інформаційні ресурси, але й формує нові аналітичні дані, необхідні для управління підприємством. Створена у процесі аналізу інформація дозволяє уточнити стратегічні та оперативні плани, визначити слабкі місця у діяльності, обґрунтувати напрями підвищення ефективності використання ресурсів.

Для проведення економічного аналізу використовують різноманітну інформацію – як фінансову, так і нефінансову. Обсяг, структура та зміст цієї інформації залежать від періоду, що аналізується, а також від конкретних цілей і завдань дослідження. Зокрема, можуть бути залучені дані бухгалтерського

обліку, фінансової, податкової та статистичної звітності, матеріали виробничого та технологічного характеру, показники ринку, конкурентного середовища, нормативні документи тощо.

Крім того, сучасний економічний аналіз виходить за межі суто фінансових даних і активно інтегрує технічну, технологічну, організаційну та іншу інформацію, що відображає різні аспекти функціонування підприємства. Такий міждисциплінарний підхід сприяє формуванню більш повної, об'єктивної та системної картини, на основі якої ухвалюються ефективні управлінські рішення, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності та стабільності підприємства.

Цінність використовуваної економічної інформації може розглядатися з трьох аспектів; споживчому – корисності для управління, економічному – вартості матеріалів; естетичному – сприйняття людиною. Цінність інформації визначається економічним ефектом функціонування об'єкту управління, викликаним її споживчою вартістю. Основною вимогою до інформації є її корисність під час прийняття рішень. Для виконання цієї вимоги інформація повинна бути доречною, зрозумілою, достовірною.

Організація економічного аналізу – це система раціональних, дій щодо вивчення об'єкта спостереження залежно від конкретної мети. Організація аналізу розглядається як технологічний процес, розділений на окремі елементи (етапи). Їх кількість та послідовність залежить від ряду різноманітних показників: наявності технічних і економічних засобів досягнення поставлених цілей, система проведення обліку, структура управління тощо.

Найбільш поширеними етапами аналітичної роботи є підготовчий, основний та завершальний.

Підготовчий етап передбачає вивчення мети й об'єктів аналізу, дослідження матеріалів і результатів раніше проведеного аналізу для обраних об'єктів, складання плану аналізу та графіку його втілення, розробку, програми та всього алгоритму аналізу (послідовності розрахунків, макетів таблиць тощо),

обмеження кількості потрібної інформації для проведення аналізу та попереднє ознайомлення.

Основний етап включає: збір та перевірку достовірності інформації, яка використовується; узагальнення накопичених матеріалів; забезпечення порівняння показників; статистичну обробку даних; складання аналітичних таблиць; використання аналітичних показників, необхідних для вирішення поставлених завдань, встановлення факторів і ступеню впливу на певні показники діяльності підприємства, встановлення зв'язків між ними та відповідними господарськими процесами; визначення резервів підвищення ефективності виробництва тощо [9].

Заключний етап аналітичної роботи це узагальнення й оформлення результатів проведеного економічного аналізу. Отримані результати аналітичного дослідження діяльності підприємства мають бути оформлені у вигляді відповідних документів. Узагальнити оброблені результати економічного аналізу можна в двох формах: безтекстовій та описовій.

2.3. Інформаційна база аналізу діяльності підприємства

Відповідно до завдань і змісту проведеного аналізу діяльності підприємства використовуються такі основні інформаційні джерела: статистична звітність, річна фінансова звітність, дані бухгалтерського обліку, дані первинної облікової документації (вибіркові дані), та експертні оцінки.

З 1 січня 2000 року на підприємствах України незалежно від форми власності (за винятком банків і бюджетних установ) впроваджено форми річної фінансової звітності, що відповідають міжнародним стандартам [10; 11]. Деякі з цих документів будуть використані при написанні бакалаврської роботи:

- Форма 1 «Баланс» – звіт, що відображає фінансовий стан підприємства, включаючи його активи та пасиви (зобов'язання і власний капітал) на певну звітну дату [12].

- Форма 2 «Звіт про фінансові результати» – містить інформацію про доходи, витрати та результати фінансової діяльності підприємства за звітний період та аналогічний попередній період [13].

- Форма 5 «Примітки до річної фінансової звітності» – містить пояснення та показники, що деталізують статті фінансових звітів і надають додаткову інформацію.

Основним плановим документом підприємства є фінансовий план, відповідно до якого підприємство отримує доходи і здійснює видатки, визначає обсяг та спрямування коштів для виконання своїх функцій протягом року відповідно до установчих документів.

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства для прийняття обґрунтованих рішень [11].

Фінансова звітність задовольняє наступні інформаційні потреби користувачів:

- участь у капіталі підприємства;
- оцінювання якості управління;
- забезпечення зобов'язань підприємства;
- придбання та продаж цінних паперів;
- оцінювання здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання;
- регулювання діяльності підприємства;
- прийняття інших управлінських рішень.

Фінансова звітність повинна відповідати потребам користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб.

За даними фінансової звітності розраховуються різні аналітичні показники, що дозволяють визначити узагальнюючі показники фінансового стану підприємств.

2.4. Місцезнаходження підприємства

Черкаське надлісництво філія «Центральний лісовий офіс» знаходиться у східній частині Черкаської області на території Черкаського району.

Загальна площа лісового фонду підприємства становить 37258 га.

Черкаське надлісництво за обсягами виконуваних робіт відноситься до середніх підприємств. Згідно до обсягів рубок сформувалася організаційна структура, а саме: 8 лісництв, цех переробки деревини, нижній склад, РТЦ, 80 обходів, 1 лісозаготівельна ділянка. В таблиці 2.1. приведено адміністративно-організаційна структура та загально площа лісництва.

Таблиця 2.1

Адміністративно-організаційна структура та загальна площа

№	Найменування лісництв, місцезнаходження контор	Загальна площа, га
1.	Білозірське лісництво	4835,0 га
2.	Тясминське лісництво	4278,3 га
3.	Свидівське лісництво	4051,1 га
4.	Дахнівське лісництво	4583,6 га
5.	Дубіївське лісництво	5512,0 га
6.	Руськополянське лісництво	4950,0 га
7.	Мошенське лісництво	5084,8 га
8.	Закревське лісництво	3963,0 га
Всього по підприємству		37258,8 га

2.5. Основні галузі народного господарства в районі розташування підприємства

Черкаське надлісництво розташоване в лісостеповій зоні на території, яка прилягає до міської межі м. Черкаси. Тому на економіку району розташування лісопаркового господарства також впливає економіка м. Черкаси.

Основні галузі народного господарства в районі розташування Черкаського надлісництва відіграють сільське господарство, лісове господарство та деревообробні підприємства.

Сільське господарство є провідною галуззю регіону, яка спеціалізується на вирощуванні зернових культур і цукрового буряка. Район також має розвинену переробну промисловість, що підтримує аграрний сектор.

Надлісництво також є основною галуззю району розташування так як Черкаське надлісництво керує лісовим фондом площею 37 259 га, де переважають соснові (62%) та дубові (18%) насадження. На території надлісництва функціонують 8 лісництв, які займаються охороною, відтворенням та раціональним використанням лісових ресурсів.

Залежно від цього й добре розвинута деревообробна промисловість. Переробкою деревини займається як саме надлісництво, так і приватні підприємці. Основними продуктами є пиловник, тарний кряж, стовпи, тонкомірна деревина та дрова. Ці продукти користуються попитом як серед місцевих агрофірм і населення, так і на зовнішніх ринках.

2.6. Характеристика лісового фонду підприємства

Багаті ґрунтові умови сприяли утворенню складних по структурі деревостанів головних лісо твірних порід сосни, дуба, вільхи, берези, осики в першому ярусі; граба, липи, клена - в другому і ліщини, бузини, глоду, крушини - в підліску. В лісовому фонді надлісництва переважають насадження сосни звичайної – 76%, дуба черешчатого – 12%, вільхи чорної – 7,2%.

Загальна площа хвойних насаджень складає близько 4,9 тис. га (понад 50% від загальної площі господарства); листяних - майже 1,8 тис. га (близько 20%); змішаних - близько 1,1 тис. га (понад 10%).

Розподіл насадження по класах віку нерівномірний, що в свою чергу відобразилось на розподілу по віковим групам на даний період в лісовому фонді переважають середньовікові насадження – 22782 га або 69%, при нестачі достигаючих – 1869 га або 6% і стиглих 1470 га або 4%. По оптимальному розподілу молодняки повинні складати 30% , середньовікові 40%, достигаючі і стиглі до 15%. Розподіл насадження за віковими групами наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Розподіл насадження за віковими групами

Групи порід	Площа	%
Хвойні всього	26149	100
в т. ч.: молодняки	5845	22
середньовікові	17729	68
пристигаючі	1570	6
стиглі і перестійні	1005	4
Твердолистяні всього	4223	100
в т. ч.: молодняки	484	11
середньовікові	3418	81
пристигаючі	86	2
стиглі і перестійні	235	6
М'яколистяні всього	2769	100
в т. ч.: молодняки	682	25
середньовікові	1635	59
пристигаючі	213	8
стиглі і перестійні	239	8
Всього	33141	100
в т. ч.: молодняки	7011	21
середньовічні	22782	69
пристигаючі	1869	6
стиглі і перестійні	1479	4

Насадження основних лісоутворюючих порід характеризується I класом бонітету, що відповідає оптимальному по умовам місцезростання. По породах найбільш високо-бонітетні соснові насадження таблиця 2.3.

Таблиця 2.3.

Розподіл насаджень по класах бонітету

Порода	Площа, га	в т. ч. по класах бонітету						
		Ib	Ia	I	II	III	IV	V
Сосна звичайна	26142	217	6173	16879	2490	365	18	
Ялина європейська	7			7				
Дуб звичайний	4171			589	3050	484	48	
Граб звичайний	19					9	10	
Ясен звичайний	21			11	10			
Клен гостролистий	8				8			
Акація біла	4					4		
Береза повисла	773		17	315	232	174	35	
Осика	39			16	23			
Вільха чорна	1895	105	380	840	458	112		
Липа дрібнолиста	17			4	13			
Тополя	28			6	17	5		
Верба біла	17				8	9		
Всього	33141	322	6570	18667	6309	1162	111	0

Розподіл по класах бонітету найбільше займають насадження сосни звичайної площею 26142 га, загальна площа складає 33141 га

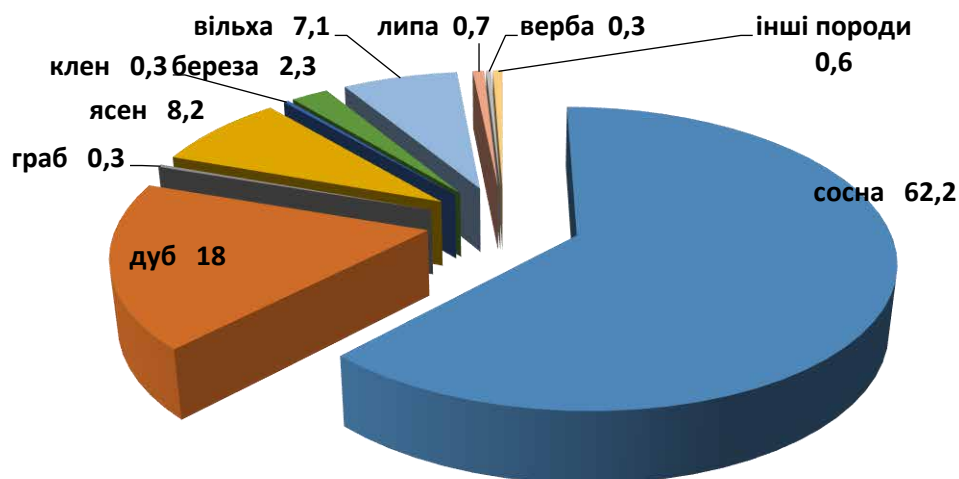

Рис. 2.2. Поділ вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок за переважаючими породами, %

З наведених даних спостерігається домінування в насадженнях надлісництва соснових та дубових деревостанів, також зустрічаються насадження вільхи та ясена.

2.7. Аналіз виробничої потужності

Основним напрямком ведення лісового господарства є відтворення, збереження та збагачення лісових насаджень. Величезний внесок у справу лісовідновлення належить лісівникам Черкаського надлісництва. Завдяки їх самовідданій праці створена не одна тисяча лісових насаджень в держлісфонді та меліюфонді, які виконують водоохоронні та ґрунтозахисні функції.

Для створення високопродуктивних насаджень в надлісництві значна увага приділяється якості лісового насіння. Збір лісового насіння проводиться з постійної лісонасінневої бази, до складу якої входять постійні лісонасінневі ділянки на площі 26,3 га, а також постійна лісонасіннева плантація площею 21,65 га. Із клонової елітної насінневої плантації сосни звичайної розташованої в Дахнівському лісництві, щорічно проводиться заготівля шишок, з яких отримується 40-45 кг покращеного насіння сосни звичайної 1 та 2 класів якості, схожості 89-95 %.

В лісорозсадниках надлісництва кожного року вирощується понад 2,3 млн.шт. стандартного посадкового матеріалу, що є достатнім для щорічного створення лісових культур та реалізації іншим споживачам.

Один із кращих розсадників по вирощуванню сіянців сосни звичайної розміщений в Русько-Полянському лісництві. 750-800 тис.шт. стандартного посадкового матеріалу відмінної якості вирощують лісівники цього підрозділу.

На підприємстві набута практика підготовки ґрунту під лісові культури поглибленого рихлення з одночасним внесенням в ґрунт мінеральних добрив. Як результат, саджанці сосни звичайної в віці 4 років мають покращені параметри (потужніше розгалудження кореневої системи, більший приріст по висоті та діаметрі).

За період 2013-2022 р.р. надлісництвом посаджено 1908,1 га лісових культур. За цей час переведено в покриті лісом площу 1057,7 га. Вік переведення, в основному, складає 5-8 років. Лісові культури, що підлягали атестації загальною площею 1230,6 га по класах якості розподілялись слідуючим чином: 1 клас – 318,7 га(25,9 %), 2 клас -628,4га(51,1 %), 3 клас – 139,9 га (11,4 %).

В 2012 році посаджено 236,9 га лісових культур (104 % до плану). Крім того посаджено 15,5 га захисних насаджень на землях інших користувачів.

Попородно лісові культури 2012 р. створення розподіляються так:

сосна звичайна	221,9 га (93,7 %)
дуб звичайний	13,6 га (5,7 %)
горіх чорний	1,4 га (0,6 %)
ВСЬОГО:	236,9 га (100 %)
Захисні насадження сосна звичайна	15,5 га (100 %)
ВСЬОГО:	15,5 га(100 %)

Невідповідності типу лісорослинних умов по головній породі не встановлено.

За 10-ти річний період списано 143,5 га (7,5%) лісових культур. Причиною загибелі в надлісництві являються наступні чинники: личинка травневого хруща (89,1%), дикі тварини (6,1 %), засуха (4,0%), опеньок (0,8).

Лісокультурний фонд за 2012 рік склав 380,4 га в т.ч. зруби – 358,7 га, загиблі незімкнуті культури, плантації – 6,2 га, інші площі 15,5 га. Весною 2012 року всі лісосіки були заліснені шляхом посадки лісових культур та сприянню природному поновленню.

За 2012 рік в надлісництві заготовлено 294 кг лісового насіння (план 280 кг), в т.ч. хвойних – 294 кг. По класам якості заготовлене насіння розподілялось: 1 клас – 282 кг (95,9 %), 2 клас – 12 кг (4,1%).

Постійна лісонасіннева база в господарстві налічує: 21.65 га ПЛНП 1-го порядку (сосна звичайна); 178 га генетичних резерватів по сосні звичайній, 65 га ПЛНД і 63 одиниці плюсових дерев сосни звичайної. Дані об'єкти ПЛНБ занесені в республіканський реєстр і охороняються у відповідності до чинного законодавства і галузевих інструкцій. Паспорти на вище згадані об'єкти в наявності.

В 2012 році на площі 2.33 га було вирощено 2,1 млн. шт. сіянців головних і супутніх порід. Даної кількості посадкового матеріалу повинно бути достатньо для успішного проведення весняної лісокультурної кампанії 2013 року. Частина посадкового матеріалу, що залишиться буде реалізована іншим споживачам.

В надлісництві вироблена технологія вирощування лісових культур з головною породою сосна звичайна. Площі, що середньо та сильно заселені личинкою хруща попередньо проходять обробку гербіцидами з метою знищення кормової бази. На даних територіях проводиться глибоке розпушування ґрунту з одночасним внесенням мінеральних добрив та інсектицидів. Практично всі культури Руськополянського лісництва створені селекційним посадковим матеріалом сосни звичайної.

В Дахнівському лісництві функціонує постійна лісонасіннева плантація сосни звичайної 1-го порядку площею 21.65 га. Починаючи з 1997 р. (початок масового отримання врожаю) до 2008 року отримано 403.3 кг з даної плантації.

Створено лісових культур відповідно 376 га (селекційний посадматеріал). За плантацією проводиться догляд як за кроною (обрізування гілок) так і за ґрунтом (культивація міжрядь).

Для отримання додаткових фінансових надходжень в 2012 році в надлісництві було реалізовано сіянців і саджанців, лісового насіння на суму 104,0 тис.грн.

В лісництвах підприємства продовжувалось вирощування саджанців у відкритому та закритому ґрунті. В Білозірському лісництві закладена шкілька крупномірного посадматеріалу (700 шт) з берези звичайної та дуба червоного.

На 2011 рік лісосічний фонд на рубки головного користування підприємства складав 38,9 тис.кбм. Заготовлено було 37,5 тис.кбм, або 96,4%. План заготівлі деревини 2011 року в розрізі сортиментів був виконаний.

У 2012 році лісосічний фонд на рубки головного користування Черкаського надлісництва становив 38,9 тис.кбм.: в тому числі ділової деревини – 24,1 тис.кбм, дров технологічних – 12,9 тис.кбм та дров паливних – 1,9 тис.кбм. Фактично було заготовлено 39,1 тис.кбм: в тому числі ділової деревини – 23,1 тис.кбм, дров технологічних – 14,7 тис.кбм, дров паливних – 1,1 тис.кбм; що становило 100,5%.

Сортиментну структуру до майстрів лісозаготівель доведено. Технологічні карти на рубки головного користування розроблені і є в наявності, необхідні стандарти у відповідальних за розробку лісосік є.

Лісозаготівлі проводяться згідно технології розробки: звалювання, обрізка сучків, розкрязування проводяться бензиномоторними пилами „Хускварна”, „Штіль”, іноді „Урал”.

Застосовується безчокерне трелювання колісними тракторами. Вивезення деревини проводиться сортиментами лісовозними автомобілями „Урал” та „Камаз” на нижній склад підприємства.

Таблиця 2.4

Рубки, пов'язані з веденням лісового господарства, куб.м

Види рубок	2011		2012	
	план	факт	план	факт
Рубки догляду за лісом:	14558	14645	12273	12366
освітлення	604	604	289	288
протищення	731	744	630	623
прорідження	1321	1333	1301	1321
прохідні рубки	11902	11964	10053	10134
Інші види рубок, пов'язані з веденням лісового господарства:	59207	62041	60503	63292
вибіркові санітарні рубки	30500	30984	2900	30598
суцільні санітарні рубки	27300	28131	30216	31019
лісовідновні рубки				
рубки, пов'язані з веденням лісового господарства				
Інші рубки	377	2668	578	1084

З вищезазначеної таблиці видно, що факт заготівлі деревини перевищує план майже по всім видам рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства.

Таблиця 2.5

Лісокультурні роботи в держлісфонді

Види робіт	2011		2012	
	план	факт	план	факт
Садіння та висівання лісу, га	175,6	201,3	227,5	236,9
Сприяння природному поновленню, га	4,3	4,3	4,6	4,6
Догляд за лісовими культурами в переводі на однократний, га	1980	1606,5	1420	1451,1
Доповнення лісових культур, га	370	466,2	570	649,4
Підготовка ґрунту під лісові культури, га	176,8	257,5	175,5	212,2
Заготівля лісового насіння, кг	255	258	280	294
Вирощування посадкового матеріалу в розсадниках, тис.шт.	1900	2505	2000	2094
Створення та вирощування плантацій, га	3	3	3	5

З таблиці лісокультурні роботи в держлісфонді видно, що підприємство перевиконує майже всі заплановані показники по всім пунктам за досліджені роки.

Таблиця 2.6

Порівняльний аналіз заготівлі деревини від РД та РГК, куб.м

Кількість	2011		2012	
	РД	РГК	РД	РГК
Всього:	69745	37492	67542	39075
ділова	19283	26612	18064	23100
техсировина	41908	15804	45219	14683
дрова паливні	8253	1820	4130	1135

З порівняльного аналізу заготівлі деревини від рубок догляду та від рубок головного користування видно, що більший обсяг заготівлі деревини проводиться з рубок догляду за лісом. В той же час видно, що на рубках головного користування заготівлі ділової деревини приділяється більше уваги, а на рубках догляду за лісом – техсировині та дровам паливним, що є значно дешевшими в порівнянні з діловою деревиною.

Висновки.

В цьому розділі я представив методи економічного аналізу які розділяються на формалізовані які поділяються на 6 методів та неформалізовані поділяються на 5 методів. Розкривається необхідність та доцільність застосування аналітичних коефіцієнтів. Також перелічені форми річної фінансової звітності, що відповідають національним стандартам ведення бухгалтерського обліку.

Значна частина розділу присвячена Черкаському надлісництву філії «Центральний лісовий офіс», а саме його місцезнаходження, площа та структура. Показані основні галузі національної економіки в районі розташування підприємства. Наведена характеристика лісового фонду надлісництва та проведений аналіз виробничої потужності.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ «ЧЕРКАСЬКОГО НАДЛІСНИЦТВА» ФІЛІЇ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС»

3.1. Характеристика показників ефективності використання виробничих засобів підприємства

Черкаське надлісництво філії «Центральний лісовий офіс» здійснює господарську діяльність спрямовану на раціональне та ефективне використання лісових ресурсів, підвищення ґрунтозахисних, санітарно-гігієнічних, оздоровчих, естетичних та інших корисних властивостей лісу.

На основі даних звітності підприємства з форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» у таблиці 3.1 наводжу структуру основних засобів Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс» за 2021 – 2023 роки.

Таблиця 3.1

Структура основних засобів Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс» за 2021 – 2023 роки

Основні засоби (групи)	Первісна вартість, тис.грн		
	2021	2022	2023
Будинки, споруди та передавальні пристрої	13867	14737	14892,1
Машини та обладнання	7203	10459	10477,8
Транспортні засоби	19924	22318	23515,2
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	362	1815	1867,3
Інші основні засоби	359	354	527,3
Малоцінні необоротні матеріальні активи	4746	6119	6932,4
Тимчасові (нетитульні) споруди	0	0,0	0,0
Разом	46462	55803	58213,1

Використовуючи матеріали підприємства, а саме форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» в таблиці 3.2 наведено структуру та зміни в складі основних засобів та питому вагу кожного з показників Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс» за досліджуваними роками.

Таблиця 3.2

Структура та зміни основних засобів філії Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс», тис. грн.

Групи ОЗ	Залишок на початок року		Надійшло за рік	Вибуло за рік	Амортизація	Залишок на кінець року		Питома вага, %	
	первісна вартість	знос				первісна вартість	Знос	початок року	кінець року
2021 рік									
Будинки, споруди та передавальні пристрої	12372	5671	1495	0	597	13867	6268	40,2	29,8
Машини та обладнання	5064	3954	2193	54	482	7203	4382	16,5	15,5
Транспортні засоби	10975	6591	9168	219	1600	19924	7980	35,7	42,9
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	340	263	22	0	46	362	309	1,1	0,8
Інші основні засоби	170	152	190	1	7	359	158	0,6	0,8
Малоцінні необоротні матеріальні активи	1848	1848	3111	213	3111	4746	4746	6,0	10,2
Тимчасові споруди	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Разом	30770	18479	16179	487	5843	46462	23843	100,0	100,0
2022 рік									
Будинки, споруди та передавальні пристрої	13867,0	6268,0	1069,0	13,0	737	14737	6885	31,8	25,7
Машини та обладнання	7203,0	4382,0	4693,0	1298,0	1134	10459	4683	28,7	39,9
Транспортні засоби	19924,0	7980,0	3070,0	184,0	3106	22318	10483	29,4	25,8

Продовження табл. 3.2

Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	362,0	309,0	1713,0	1203,0	157	1815	1002	1,6	1,3
Інші основні засоби	359,0	158,0	131,0	10,0	17	354	53	2,1	1,5
Малоцінні необоротні матеріальні активи	4746,0	4746,0	1998,0	625,0	1998	6119	6119	6,1	5,6
Тимчасові споруди	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2
Разом	46462,0	23843,0	12674,0	3333,0	7149,0	55803,0	29225,0	100,0	100,0
2023 рік									
Будинки, споруди та передавальні пристрої	14737	6885	158,9	3,8	730,5	14892,1	7611,7	25,7	25,3
Машини та обладнання	10459	4683	22,5	3,7	1613,1	10477,8	6292,4	39,9	38,1
Транспортні засоби	22318	10483	31,4		3439,5	23515,2	13922,5	25,8	25,3
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	1815	1002	89,7	37,8	205,1	1867,3	1169,7	1,3	1,5
Інші основні засоби	354	53	173,3		39,2	527,3	92,2	1,5	1,4
Малоцінні необоротні матеріальні активи	6119	6119	832,8	76,8	890,2	6932,4	6932,4	5,6	6,0
Тимчасові споруди								0,2	2,3
Разом	55803,0	29225,0	1308,6	122,1	6917,7	58213,1	36021,0	100,0	100,0

Аналізуючи дані таблиці 3.2 можна зробити наступні висновки:

- найбільшою часткою основних засобів на підприємстві є транспортні засоби, що в середньому за аналізований період становлять близько 41,0% від загальної вартості основних засобів;
- значну частку від вартості основних засобів також становлять будинки, споруди та передавальні пристрої з середньою питомою вагою 27,1%;

– машини та обладнання становлять в середньому 17,5 % за аналізований період, а також малоцінні необоротні матеріальні активи – 11,1 %.

Загалом можна зробити висновок, що частка будинків, споруд та передавальних пристроїв в динаміці дещо зменшується. Це відбувається в грошовому і у відсотковому вимірниках. Участь машин та обладнання і транспортних засобів в динаміці дещо збільшилися. Малоцінні необоротні матеріальні активи підприємства також збільшилися.

Для графічної інтерпретації проведених розрахунків складу основних засобів за роками наведено рисунки 3.1-3.3.

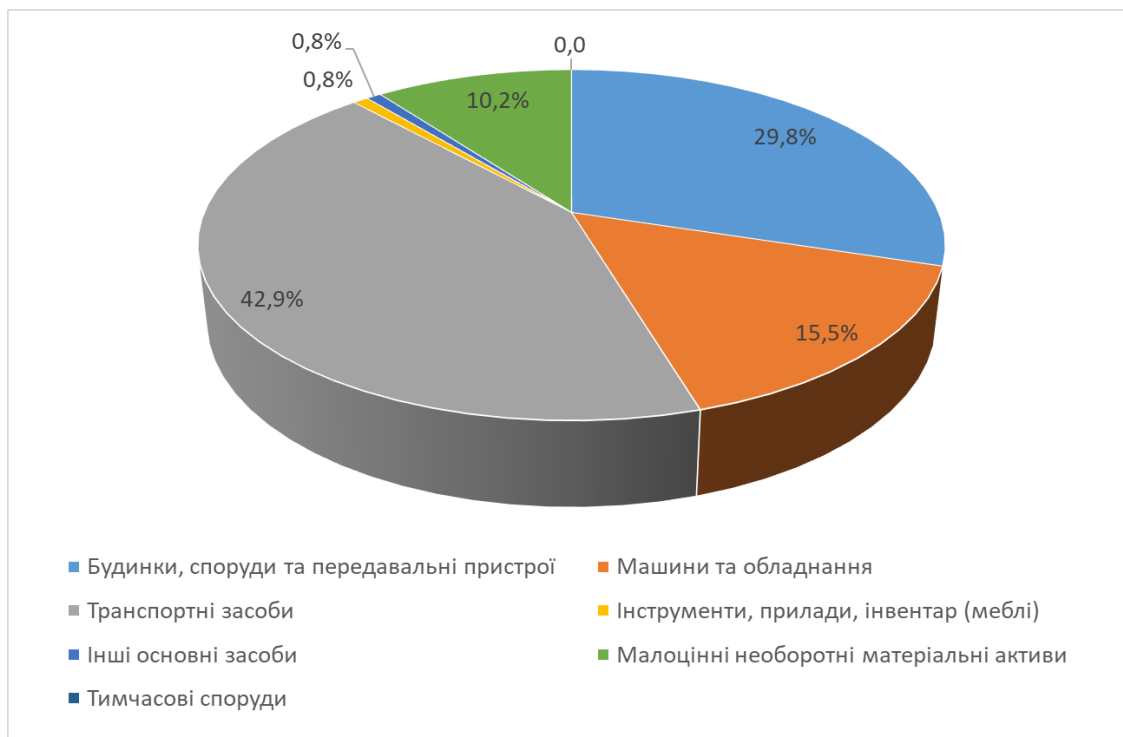

Рис. 3.1. Розподіл основних засобів за питомою вагою станом на кінець 2021 року

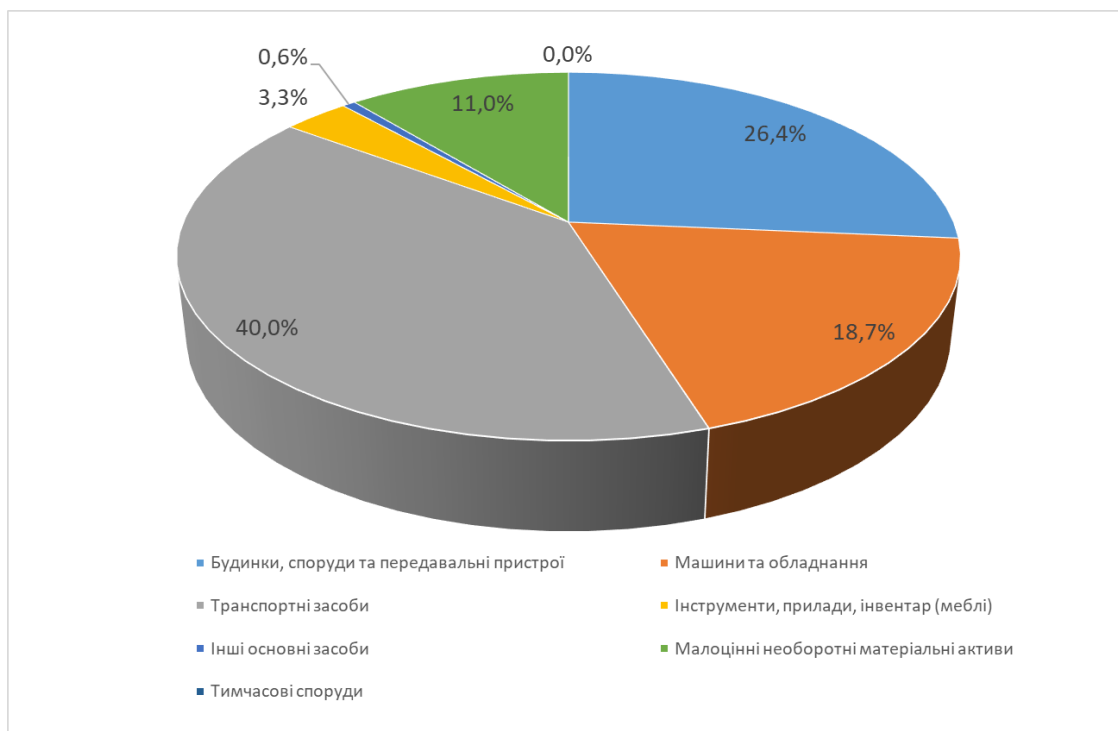

Рис. 3.2. Розподіл основних засобів за питомою вагою станом на кінець 2022 року

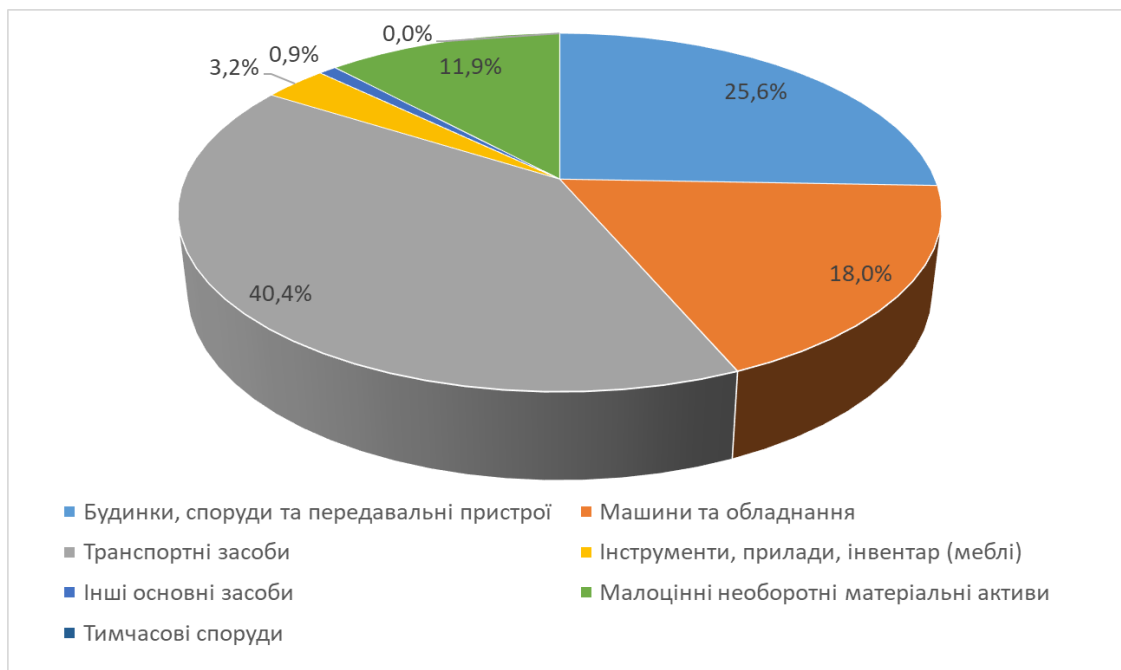

Рис. 3.3. Розподіл основних засобів за питомою вагою станом на кінець 2023 року

Основні показники, які можуть характеризувати стан, забезпеченість та ефективність використання основних виробничих засобів підприємства залежать

від певних факторів, зокрема технічний рівень підприємства, обсяги виробництва продукції, амортизація господарських засобів, собівартість продукції тощо. До таких показників при аналізі діяльності підприємств відносять:

- фондомісткість та фондоозброєність;
- фондівіддача;
- коефіцієнт реальної вартості;
- коефіцієнт придатності;
- коефіцієнт вибуття;
- коефіцієнт зносу;
- коефіцієнт приросту.
- коефіцієнт оновлення;

Краще зрозуміння щодо забезпечення підприємства основними засобами відображає розрахунок таких показників (розрахунок проведемо на даних форми №5 – «Примітки до річної фінансової звітності», форми № 2 – «Звіт про фінансові результати», та даних форми №1 – «Баланс»):

1. *Фондовіддача* – це показник, що характеризує відношення вартості випущеної продукції до середньорічної вартості основних виробничих фондів. Характеризує рівень інтенсивності використання основних засобів.

$$2021 \text{ рік} - \Phi_{\text{в}} = \text{ВП} / \text{ОЗ}_{\text{ср}} = 229774 / 38616 = 5,95;$$

$$2022 \text{ рік} - \Phi_{\text{в}} = \text{ВП} / \text{ОЗ}_{\text{ср}} = 208445 / 51133 = 4,08;$$

$$2023 \text{ рік} - \Phi_{\text{в}} = \text{ВП} / \text{ОЗ}_{\text{ср}} = 214415,2 / 57008 = 3,76;$$

Де, $\Phi_{\text{в}}$ – фондівіддача;

ВП – це обсяг випущеної продукції, тис. грн.;

ОЗ_{ср} – середня вартість основних засобів, тис. грн..

2. *Фондомісткість* – це показник, зворотній фондівіддачі, який характеризує величину вартості основних засобів, які припадають на одиницю випущеної продукції. Показник потрібен для визначення ефективності використання основних фондів

$$2021 \text{ рік} - \Phi_{\text{м}} = \text{ОЗ}_{\text{ср}} / \text{ВП} = 38616 / 229774 = 0,17;$$

$$2022 \text{ рік} - \Phi_M = OZ_{cp} / \text{ВП} = 51133 / 208445 = 0,25;$$

$$2023 \text{ рік} - \Phi_M = OZ_{cp} / \text{ВП} = 57008,05 / 214415,2 = 0,27;$$

Де, Φ_M – фондомісткість;

OZ_{cp} – середня вартість основних засобів, тис. грн.;

ВП – це обсяг випущеної продукції, тис. грн..

3. *Фондоозброєність* – показує скільки на одного працівника підприємства припадає вартості основних засобів. Визначається методом відношення середньорічної вартості основних засобів до чисельності працівників на підприємстві.

$$2021 \text{ рік} - \Phi_{oz} = OZ_{cp} / \text{Ч} = 38616 / 231 = 167,17 \text{ тис. грн.};$$

$$2022 \text{ рік} - \Phi_{oz} = OZ_{cp} / \text{Ч} = 51133 / 229 = 223,29 \text{ тис. грн.};$$

$$2023 \text{ рік} - \Phi_{oz} = OZ_{cp} / \text{Ч} = 57008,05 / 219 = 260,31 \text{ тис. грн.};$$

Де, Φ_{oz} – фондоозброєність, тис. грн.;

OZ_{cp} – середня вартість основних засобів, тис. грн. (форма № 5 середня вартість основних засобів на початок та кінець звітного періоду);

Ч – середня чисельність працюючих за рік, осіб.

З наведених розрахунків можна виокремити такі результати, що з кожним роком фондоозброєність на підприємстві зростає при стабільній кількості працюючих, що свідчить про покращення рівня забезпечення підприємства основними засобами.

Стан існуючих основних засобів підприємства можна описати за допомогою слідуєчих коефіцієнтів:

4. *Коефіцієнт зносу* – рівень зменшення вартості основних засобів. Характеризує частку у вартості основних засобів, що вибула на амортизацію виробництва в попередніх періодах. Визначається, як відношення суми загального зносу до первісної вартості.

$$2021 \text{ рік} - K_3 = 3 / OZ_k = 23843 / 46462 = 0,51;$$

$$2022 \text{ рік} - K_3 = 3 / OZ_k = 29225 / 55803 = 0,52;$$

$$2023 \text{ рік} - K_3 = 3 / OZ_k = 36021 / 58213,1 = 0,62;$$

Де K_3 – коефіцієнт зносу основних засобів.

Z – знос основних засобів, тис. грн.;

OZ_n – сума первісної вартості основних засобів, тис. грн.

5. *Коефіцієнт придатності* – відображає частку основних засобів, які можуть бути придатні до використання. Визначається відношенням залишкової вартості до первісної вартості основних засобів або різницею між одиницею та розрахованим коефіцієнтом зносу.

2021 рік – $K_{пр} = 1 - K_3 = 1 - 0,51 = 0,49$;

2022 рік – $K_{пр} = 1 - K_3 = 1 - 0,52 = 0,48$;

2023 рік – $K_{пр} = 1 - K_3 = 1 - 0,62 = 0,38$;

Де $K_{пр}$ – коефіцієнт придатності основних засобів;

K_3 – коефіцієнт зносу основних засобів.

6. *Коефіцієнт оновлення* – частка основних засобів що були придбані протягом звітного періоду. Відображає відношення залучених в виробництво основних засобів до загальної вартості на кінець звітного періоду.

2021 рік – $K_{он} = OZ_{вв} / OZ_{к.п.} = 16179 / 46462 = 0,35$;

2022 рік – $K_{он} = OZ_{вв} / OZ_{к.п.} = 12674 / 55803 = 0,23$;

2023 рік – $K_{он} = OZ_{вв} / OZ_{к.п.} = 1308,6 / 58213,1 = 0,02$;

Де, $K_{он}$ – коефіцієнт оновлення основних засобів;

$OZ_{вв}$ – залучені в дію основні засоби в поточному періоді, тис. грн.;

$OZ_{к.п.}$ – сума первісної вартості основних засобів підприємства на кінець звітного періоду, тис. грн..

7. *Коефіцієнт вибуття* – показник інтенсивності списання з балансу підприємства використаних основних засобів. Розраховується відношенням вартості основних засобів, які вибули за поточний період до їхньої вартості на початок періоду.

2021 рік – $K_в = OZ_в / OZ_{п.п.} = 487 / 30770 = 0,016$;

2022 рік – $K_в = OZ_в / OZ_{п.п.} = 3333 / 46462 = 0,07$;

2023 рік – $K_в = OZ_в / OZ_{п.п.} = 122,1 / 55803 = 0,00$;

Де, $K_в$ – коефіцієнт вибуття основних засобів.

$OZ_в$ – вартість основних засобів, що списано за поточний період, тис. грн.;

$OZ_{n.n.}$ – сума первісної вартості засобів на початок звітного періоду, тис. грн.

8. *Коефіцієнт приросту* – характеризує відносний показник приросту загальної вартості основних засобів протягом поточного періоду. Розраховується за формулами:

$$2021 \text{ рік} - K_{np} = (OZ_{\text{вв}} - OZ_{\text{в}}) / OZ_{\text{ср}} = (16179 - 487) / 38616 = 0,41;$$

$$2022 \text{ рік} - K_{np} = (OZ_{\text{вв}} - OZ_{\text{в}}) / OZ_{\text{ср}} = (12674 - 3333) / 51132,5 = 0,18;$$

$$2023 \text{ рік} - K_{np} = (OZ_{\text{вв}} - OZ_{\text{в}}) / OZ_{\text{ср}} = (1308,6 - 122,1) / 57008,1 = 0,02;$$

Де, K_{np} – коефіцієнт приросту основних засобів;

$OZ_{\text{вв}}$ – залучені у виробництво основні засоби протягом року, тис. грн.;

$OZ_{\text{в}}$ – вартість основних запасів, списаних за поточний період, тис. грн.;

$OZ_{\text{ср}}$ – середньорічна вартість основних засобів, тис. грн..

До показників, що характеризують використання основних виробничих засобів відноситься *рентабельність* це якісний вартісний показник, який вказує на відношення чистого прибутку до вартості основних виробничих засобів за початковою вартістю.

Розрахуємо рентабельність використання основних засобів.

$$2021 \text{ рік} - P_{\text{в.оз.}} = (П / OZ_{\text{ср}}) * 100\% = (33002 / 38616) * 100\% = 85,5\%;$$

$$2022 \text{ рік} - P_{\text{в.оз.}} = (П / OZ_{\text{ср}}) * 100\% = (17632 / 51133) * 100\% = 34,5\%;$$

$$2023 \text{ рік} - P_{\text{в.оз.}} = (П / OZ_{\text{ср}}) * 100\% = (38581,8 / 57008,05) * 100\% = 67,7\%;$$

Де, $P_{\text{в.оз.}}$ – рентабельність використання основних засобів, %.

$П$ – чистий прибуток за звітний період, тис. грн.;

$OZ_{\text{ср}}$ – середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.

Показник *рентабельності підприємства* – визначає ступінь використання всіх активів підприємства і визначається наступним чином:

$$2021 \text{ рік} - P = (П / СП) * 100\% = (3302 / 149600) * 100\% = 22,1\%;$$

$$2022 \text{ рік} - P = (П / СП) * 100\% = (17632 / 156138) * 100\% = 11,3\%;$$

$$2023 \text{ рік} - P = (П / СП) * 100\% = (38581,8 / 152786,8) * 100\% = 25,3\%;$$

Де, P – рентабельність підприємства, %;

$П$ – чистий прибуток за звітний період, тис. грн.;

СП – собівартість реалізованої продукції, тис. грн.

В таблиці 3.3. наводимо зведені результати розрахунків показників стану основних виробничих засобів.

Таблиця 3.3

Результати розрахунку показників використання основних виробничих засобів Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс» за 2021-2023 роки

Показники використання основних засобів	Роки		
	2021	2022	2023
Фондовіддача, тис. грн	5,95	4,08	3,76
Фондомісткість, тис. грн	0,17	0,25	0,27
Фондоозброєність, тис. грн.	167,17	223,29	260,31
Коефіцієнт зносу	0,51	0,52	0,62
Коефіцієнт придатності	0,49	0,48	0,38
Коефіцієнт оновлення	0,35	0,23	0,02
Коефіцієнт вибуття	0,02	0,07	0,00
Коефіцієнт приросту	0,41	0,18	0,02
Рентабельність використання ОЗ, %	85,5	34,5	67,7
Рентабельність підприємства, %	22,1	11,3	25,3

Проаналізувавши дані наведені в таблиці 3.3 можна зробити наступні висновки:

– стан основних засобів підприємства у 2021 році є незадовільним, оскільки показники коефіцієнту придатності становить 0,49 (тобто основні засоби цього року зношені більше ніж на 51 %) і з кожним роком коефіцієнт придатності зменшується і у 2023 році вже становить 0,38, що є негативним результатом;

- також оновлення основних засобів підприємства у 2021 році було 0,35 (тобто 35%), проте у 2023 році оновлення значно впало до 2%. Приблизно в таких же межах змінюється і коефіцієнт приросту;
- списання застарілої техніки дуже повільне, так у 2021 році було списано лише 2% від загальної вартості основних засобів, а в 2022 та 2023 роках відповідно 7 % та 0 %;
- рентабельність використання основних виробничих засобів найбільшою була 2021 році та становила 85,5 %. В інші роки вона дещо менша та становить 34,5% та 67,7% для 2022 та 2023 років відповідно. За показником загальної рентабельності виробництва на кінець досліджуваного періоду показник зріс із 22,1 % до 25,3 %.

3.2. Характеристика оборотних коштів та показників їх використання

Оборотні кошти підприємства – це кошти, які безпосередньо залучаються до виробничого процесу, повністю споживаються в його межах і цілком переносять свою вартість на собівартість готової продукції протягом одного виробничого циклу. Вони постійно перебувають у русі, забезпечуючи безперервність виробництва та реалізації, і охоплюють як виробничі оборотні фонди, так і фонди обігу.

Під структурою оборотних коштів розуміють співвідношення вартості окремих елементів виробничих оборотних фондів і фондів обігу в загальній сумі оборотних активів підприємства. Ця структура може змінюватися в залежності від галузі, оскільки формується під впливом специфіки виробничих витрат, їх складу та структури.

Залежно від джерел утворення оборотні кошти підприємства поділяються на власні та залучені, придбані за рахунок коштів зареєстрованого капіталу або відрахувань з прибутку до фонду спеціального призначення, тощо [15, 16, 17, 18].

На основі даних форми №1 «Баланс» в таблиці 3.4 наведемо розподіл оборотних засобів Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс» на кінець звітної періоду.

Таблиця 3.4

Розподіл оборотних засобів Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс» за 2021-2023 роки

Групи оборотних засобів	Роки					
	2021		2022		2023	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
Виробничі запаси	5851	17,1	5 198	24,7	6403,7	9,2
Готова продукція	4299	12,6	12267	58,3	13786,2	19,8
Дебіторська заборгованість	897	2,6	3254	15,5	49094,2	70,4
Грошові кошти	22478	65,8	0	0,0	161,4	0,2
Витрати майбутніх періодів	94	0,3	0	0,0	67,8	0,1
Інші оборотні активи	531	1,6	336	1,6	270,4	0,4
Разом	34150	100,0	21 055	100,0	69783,7	100,0

З метою кращого розуміння зобразимо графічну інтерпретацію структури оборотних коштів досліджуваного підприємства на кінець звітної періоду, за роками (рис. 3.4-3.6).

Проаналізувавши дані з таблиці 3.4 та рис. 3.4-3.6 можна зазначити, що найбільшу частку оборотних засобів у 2021 році склали грошові кошти, частка яких становила 65,8%, у 2022 році найбільша частка оборотних засобів була готова продукція (тобто 58,3%), а у 2023 році дебіторська заборгованість яка склала 70,4%. В 2021 році частка готової продукція була набагато менша (12,6%) як наслідок зросла доля грошових коштів та становила 65,8%. Готова продукція зменшилась порівнюючи з 2022 роком у 2023 році, від 58,3% до 19,8%. Незначну

частку оборотних засобів складає дебіторська заборгованість підприємства яка зростала з кожним роком від 2,6 % у 2021 році, 15,5% у 2022 році, до 70,4% у 2023 році. Негативною є динаміка збільшення дебіторської заборгованості оскільки це є вилучення коштів із обороту виробництва.

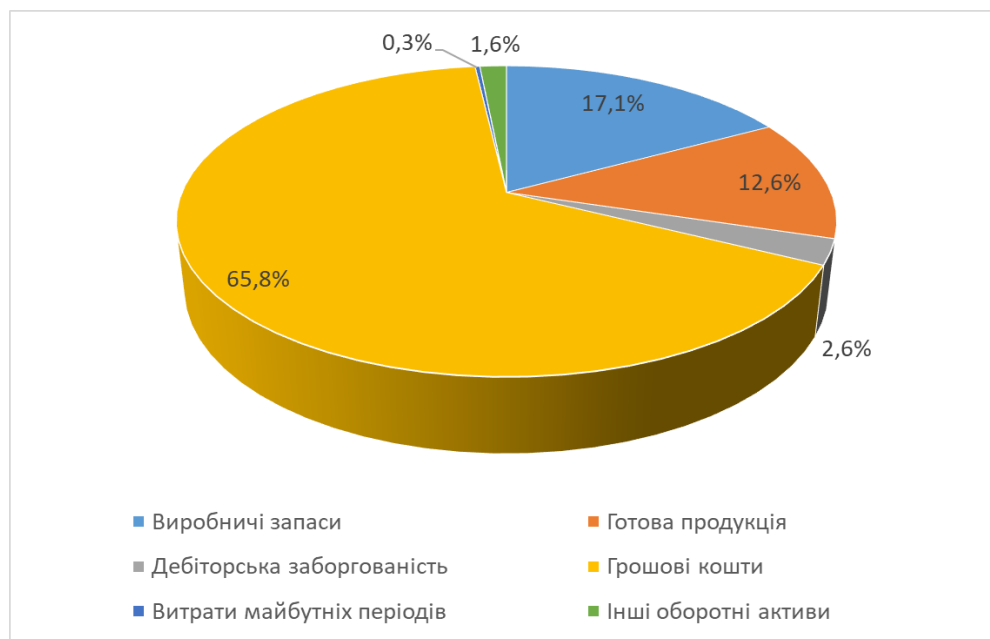

Рис. 3.4. Структура оборотних засобів Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс» у 2021 році

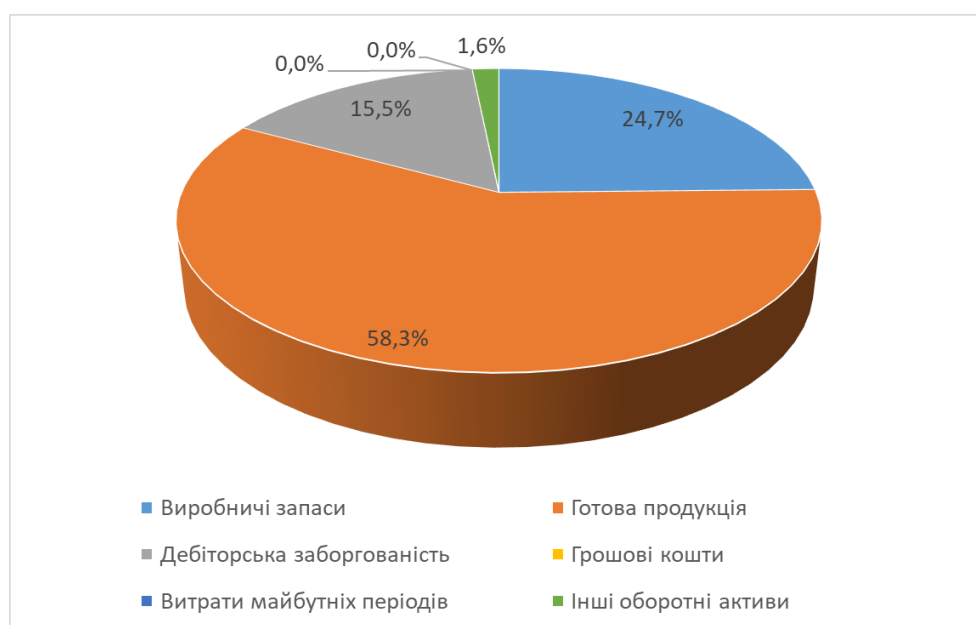

Рис. 3.5. Структура оборотних засобів Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс» у 2022 році

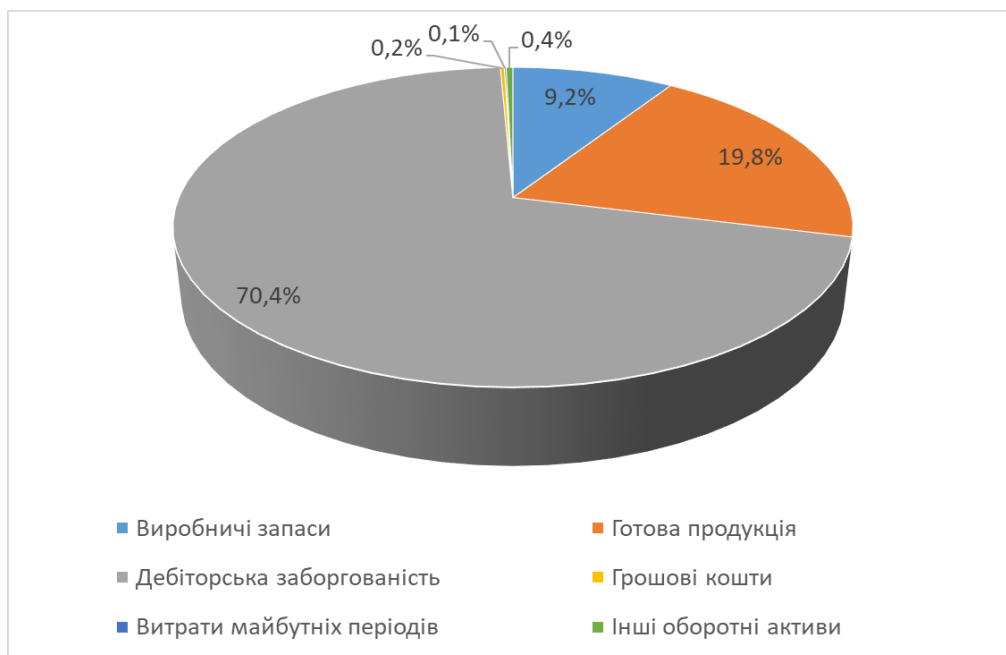

Рис. 3.6. Структура оборотних засобів Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс» у 2023 році

Ефективність використання оборотних засобів характеризуються низкою коефіцієнтів (розрахунок проводиться на даних форми №1 «Баланс» та форми №2 «Звіт про фінансові результати»):

1. *Коефіцієнт оборотності* показує кількість повних обертів оборотних коштів за певний період. Розраховується як співвідношення суми виручки від реалізації продукції і середньої суми власних оборотних коштів.

$$2021 \text{ рік} - K_{об} = \frac{ВП}{OZ_{cp}} = \frac{229774}{38616} = 6,0;$$

$$2022 \text{ рік} - K_{об} = \frac{ВП}{OZ_{cp}} = \frac{208445}{51133} = 4,1;$$

$$2023 \text{ рік} - K_{об} = \frac{ВП}{OZ_{cp}} = \frac{214415,2}{57008,05} = 3,8;$$

Де, $K_{об}$ – коефіцієнт оборотності;

$ВП$ – обсяг випущеної продукції за звітний період, тис. грн.;

OZ_{cp} – середня вартість оборотних засобів, тис. грн.

Чим вищий коефіцієнт оборотності тим краще використовуються оборотні засоби.

2. *Коефіцієнт завантаження* характеризує участь оборотних коштів у кожній гривні реалізованої продукції, є оберненим до попереднього показника.

$$2021 \text{ рік} - K_3 = OZ_{cp} / ВП = 38616 / 229774 = 0,17;$$

$$2022 \text{ рік} - K_3 = OZ_{cp} / ВП = 51133 / 208445 = 0,25;$$

$$2023 \text{ рік} - K_3 = OZ_{cp} / ВП = 57008,05 / 214415,2 = 0,27;$$

Де, K_3 – коефіцієнт завантаження;

OZ_{cp} – середня вартість оборотних засобів, тис. грн.;

$ВП$ – обсяг випущеної продукції за звітний період, тис. грн.

3. *Тривалість обертання обігових коштів* – синтетичний показник, що характеризує кількість днів, протягом яких оборотні засоби проходять усі стадії одного кругообігу.

$$2021 \text{ рік} - T_o = П / K_{об} = 360 / 6,0 = 61 \text{ діб};$$

$$2022 \text{ рік} - T_o = П / K_{об} = 360 / 4,1 = 88 \text{ діб};$$

$$2023 \text{ рік} - T_o = П / K_{об} = 360 / 3,8 = 96 \text{ діб};$$

Де, T_o – тривалість обертання обігових коштів, діб;

$П$ – розрахунковий період (360 днів);

$K_{об}$ – коефіцієнт оборотності.

4. *Коефіцієнт прибутковості* характеризує скільки гривень прибутку припадає на одну гривню оборотних коштів.

$$2021 \text{ рік} - K_{пр} = П / OZ_{cp} = 33002 / 38616 = 0,9;$$

$$2022 \text{ рік} - K_{пр} = П / OZ_{cp} = 17632 / 51133 = 0,3;$$

$$2023 \text{ рік} - K_{пр} = П / OZ_{cp} = 38581,8 / 57008,05 = 0,7;$$

Де, $K_{пр}$ – коефіцієнт прибутковості;

$П$ – чистий прибуток, тис. грн.;

OZ_{cp} – середня вартість оборотних засобів, тис. грн.

5. *Коефіцієнт рентабельності* вказує ступінь використання оборотних коштів.

$$2021 \text{ рік} - K_p = (П / OZ_{cp}) \cdot 100\% = K_{пр} \cdot 100\% = 0,9 \cdot 100\% = 90 \%;$$

$$2022 \text{ рік} - K_p = (П / OZ_{cp}) \cdot 100\% = K_{пр} \cdot 100\% = 0,3 \cdot 100\% = 30 \%;$$

$$2023 \text{ рік} - K_p = (П / OZ_{cp}) \cdot 100\% = K_{пр} \cdot 100\% = 0,7 \cdot 100\% = 70 \%;$$

Де, K_p – коефіцієнт рентабельності, %;

$П$ – чистий прибуток, тис. грн.;

OZ_{cp} – середня вартість оборотних засобів, тис. грн.;

K_{np} – коефіцієнт прибутковості.

б. *Одноденний оборот* характеризує, на яку суму реалізується продукція за один день. Розраховується, як відношення реалізованої продукції до тривалості розрахункового періоду.

2021 рік – $O_{од} = ВП / П = 229774 / 360 = 638,26$ тис. грн. / день;

2022 рік – $O_{од} = ВП / П = 208445 / 360 = 579,01$ тис. грн. / день;

2023 рік – $O_{од} = ВП / П = 214415,2 / 360 = 595,60$ тис. грн. / день;

Де, $O_{од}$ – одноденний оборот, тис. грн. / день;

$ВП$ – обсяг випущеної продукції за звітний період, тис. грн.;

$П$ – розрахунковий період (360 днів).

Розраховані показники за роками аналізованого періоду по Черкаському надлісництву філії «Центральний лісовий офіс» наведено в таблицю 3.5.

Таблиця 3.5

**Показники використання оборотних засобів Черкаського надлісництва
філії «Центральний лісовий офіс» за 2021-2023 роки**

Показники та одиниці виміру	Роки		
	2021	2022	2023
Коефіцієнт оборотності	6,0	4,1	3,8
Коефіцієнт завантаження	0,17	0,25	0,27
Тривалість обертання обігових коштів, днів	61	88	96
Коефіцієнт прибутковості	0,9	0,3	0,7
Коефіцієнт рентабельності, %	90	30	70
Одноденний оборот, тис. грн./день	638,3	579,0	595,6

Джерело: сформовано на основі даних підприємства

Висновки.

За даними розрахунками можна зробити висновки, що протягом аналізованого періоду спостерігається стабільна ситуація з певним негативним ухилом за рядом показників щодо використання оборотних засобів. Зокрема, слід зазначити зменшення коефіцієнта оборотності, чим менше значення розрахованого коефіцієнта, тим нижчий рівень використання запасів, що

позитивно відображається на діяльності підприємства. Збільшується тривалість обертання обігових коштів із 61 до 96 днів. Збільшення коефіцієнту завантаження вказує на збільшення частки оборотних засобів у структурі собівартості реалізованої продукції. Коефіцієнти прибутковості та рентабельності були найвищі у 2021 році – 90%, у 2022 році – 30% та 2023 році становив 70%. Для використання оборотних засобів це нормальний показник. Зменшення кількості реалізованої продукції у 2023 році впливає на показник одноденного обороту, який також спочатку зменшується а потім знову зростає. Загалом дещо негативні зміни у 2022 році безпосередньо пов'язані із початком повномаштабного вторгнення російських військ на територію України.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного аналізу господарської діяльності Черкаського надлісництва за 2021-2023 роки та порівняльного аналізу всіх розрахованих показників, можна зробити наступні висновки:

- найбільшою часткою основних засобів на підприємстві є транспортні засоби що в середньому за аналізований період становлять близько 41 % від загальної вартості основних засобів;

- стан основних засобів підприємства у 2021 році є незадовільним, оскільки показники коефіцієнту придатності становить 0,49 (тобто основні засоби цього року зношені більше ніж на 51 %) і з кожним роком коефіцієнт придатності зменшується і у 2023 році вже становить 0,38, що є негативним результатом;

- оновлення основних засобів підприємства у 2021 році було 0,35 (тобто 35%), проте у 2023 році оновлення значно впало до 2%. Приблизно в таких же межах змінюється і коефіцієнт приросту;

- списання застарілої техніки дуже повільне, так у 2021 році було списано лише 2% від загальної вартості основних засобів, а в 2022 та 2023 роках відповідно 7 % та 0 %;

- рентабельність використання основних виробничих засобів найбільшою була 2021 році та становила 85,5 %. В інші роки вона дещо менша та становить 34,5% та 67,7% для 2022 та 2023 років відповідно. За показником загальної рентабельності виробництва на кінець досліджуваного періоду показник зріс із 22,1% до 25,3%;

- найбільшу частку оборотних засобів у 2021 році склали грошові кошти, частка яких становила 65,8%, у 2022 році найбільша частка оборотних засобів була готова продукція (тобто 58,3%), а у 2023 році дебіторська заборгованість яка склала 70,4%;

- слід зазначити зменшення коефіцієнта оборотності, чим менше значення розрахованого коефіцієнта, тим нижчий рівень використання запасів, що позитивно відображається на діяльності підприємства;

- Коефіцієнти прибутковості та рентабельності були найвищі у 2021 році – 90%, у 2022 році – 30% та 2023 році становив 70%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрєєва І. Г. Економічний аналіз: Навч.-метод. посіб. Київ: Знання, 2008. 263 с.
2. Артеменко В. Г., Беллендир М. В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. К.: ДИС, 1998. 120 с.
3. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: Теорія та практика. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 326 с.
4. Бакунов О.О. Управління економічною стійкістю торговельного підприємства: концептуальний підхід. *Вісник ДонНУЕТ: зб. наук. праць*. 2019. № 3(43). с. 129-136.
5. Барабаш Н.С. Аналіз господарської діяльності: Навчальний посібник. К.: КНТЕУ, 2005. 395 с.
6. Волкова Н.А. Економічний аналіз: Навчальний посібник. Одеса ОНЕУ, 2015. 16с.
7. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств. К.: Кондор, 2017. 180 с.
8. Івахненко В. М., Горбатюк М. І., Львовчкін В. С. Економічний аналіз: Підручник. К.: КНЕУ, 1999. 176 с.
9. Каракоз, І. І., Самборский В. І. Теорія економічного аналізу: підручник. К.: Вища шк., 1989. 255 с.
10. Кизим М. О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія. Х.: Вид. дім «ІНЖЕК», 2013. 144 с.
11. Ковальчук К. Ф. Аналіз господарської діяльності. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 326 с.
12. Козак І. І. Економічний аналіз. Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Львів: ЛРІДУ НАДУ. 2010. 217 с.
13. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності. Х.: Фактор, 2002. 144 с.
14. Коробов М. Я. Фінансово – економічний аналіз діяльності підприємств. К.: Знання, 2000. 378 с.

15. Косова Т. Д., Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 380 с.
16. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: навч. посібн. Вид. 2-ге, К.: Центр навч. літ-ри. 2017. с. 394-400.
17. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. Посібник. К.: КНЕУ, 1999. 132 с.
18. Терещенко О. Вартісний підхід в управлінні фінансами підприємств. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку: Монографія в 3 т. Т.3: Фінанси підприємств: тенденції, стан і проблеми управління. За ред. чл. – кор. НАН України А.І. Даниленка. К.: Фенікс, 2018. 308 с.
19. Туркоман Л.С. Роль і місце економічної діагностики в системі оцінки стану суб'єктів господарювання. *Економіка: наук. праці*. 2019. Вип. 96. с. 87-91.
20. Устенко С.В. Використання моніторингу і контролінгу при реалізації рейтингового управління економічним об'єктом. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 11. с. 101-107.
21. Фінансовий аналіз: навч. посіб. М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. Київ: КНЕУ, 2015. 592 с.
22. Фролова Л.В. Економічна діагностика підприємств: методичний та практичний інструментарій: навч. посібн. Донецьк: Вид-во ДонНУЕТ. 2017. 158 с.
23. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 566 с.
24. Шиян Д. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ: Вид-во "А. С. К.", 2013. 240 с.
25. Сопко В. В., Панченкова Ю.В. Власний капітал акціонерних товариств : особливості визначення та обліку. Науковий вісник: Зб. наук.-техн. праць. Львів.: НЛТУУ, 2007. С. 246–253.

26. Сопко В.В., Кім С.Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 440 с.
27. Чумаченко М. Г. Економічний аналіз: навчальний посібник. 2-ге вид. К. : КНЕУ, 2003. 555 с.
28. Яковець Т. А. Грошова оцінка природного капіталу лісового господарства. «Економічний часопис-XXI». 2013. Вип. 5–6 (2). С. 61–64.
29. Яковець Т. А. Оподаткування прибутку підприємства: нові реалії. Науковий вісник Херсонського державного університету. Херсон, 2022. Вип. 17 (Частина 14). Серія "Економічні науки". С.151-155.
30. Booth S. Crisis Management Strategy. Competition and Change in Modern Enterprises. London: «Routledge», 1993. 13 p.
31. Meyers, Gerald C., and John Holusha. When It Hits the Fan. London: Unwin Hyman, 1986. 76 p.

ДОДАТКИ